

BELEDİYELERDE KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ

Mustafa T. Karayığit ¹

Bu çalışma TÜBİTAK 113K427 nolu proje katkıları ile hazırlanmıştır.

I. Giriş

Kamu-özel işbirliği kavramı dünyada 1990'larda ortaya çıkmış yeni bir kavram olarak algılanabilir. 1980'lerde kamu mülkiyetindeki işletmelerin özelleştirilmesi sürecini müteakiben Muhafazakar Parti hükümeti tarafından 1992 yılında Birleşik Krallık'ta özel sektör finansman girişimi modeli ortaya konuldu. 1997 yılında İşçi Partisi hükümeti ise söz konusu politikayı imtiyaz ve joint venture gibi modelleri de içerecek şekilde kapsamını genişleterek kamu-özel işbirliği şeklinde yeniden tanımladı. (Shoul, 2009: 2) Oysaki, çerçeve bir kavram olarak kamu-özel işbirliği kavramı birçok model içermektedir. Örneğin imtiyaz gibi bu modellerden bazılarının kullanıldığının Roma İmparatorluğu zamanına dayandığı ve hatta öncesinden beri Avrupa kıtasında uygulandığı bilinmektedir. (Van Garsse, 2008: 222) Dolayısıyla kamu-özel işbirliğinin menşei epey eskilere dayanmaktadır. Kamu kesimi ile özel sektör arasındaki ortaklığın doğası ise zaman, yer ve tarafların amaçlarına göre değişiklikler göstermiştir. (English ve Skeller, 2005: 2) Kamu-özel işbirliği uygulamaları dünya genelinde devletin rolünün arttığı ve kamu kesiminin kamu hizmetlerinin temini ile altyapı yatırımlarına katılımının artış gösterdiği 20. yüzyılın başlangıcında azalma eğilimi göstermekle birlikte 1990'larda tekrar bir artış trendi göstermiştir. Kamu-özel işbirliği kavramının yakın bağlantısının olduğu globalleşme, neoliberalizm ve Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımı kavramları ile birlikte dünya çapında yeniden bir varlık sergileme sürecine girdiğini söylemek bu açıdan yanlış olmayacaktır.

Globalleşmeyle birlikte sermayenin dünya üzerindeki hareketliliğindeki artış, kamu kesimi ile özel sektör sermayesi arasındaki ilişkideki güç mücadelesinde ibreyi özel sektör lehine çevirmiş ve Keynes'in ulusal düzenleme programının ve 2. Dünya Savaşı sonrası refah devleti anlayışı çerçevesinde devletin mülkiyetindeki işletme ve kamu hizmetlerinin temelini oluşturan finansal politikalar yoluyla makroekonomik yönetim sağlama politikasının sonunu getirmiştir. (Shoul, 2009: 27; Bult-Spiering ve Dewulf, 2006: 10; English ve Skellern, 2005: 4) Global ekonomide neoliberal ekonomi politikasının devlet yönetimindeki Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımı gibi unsurları ile birlikte hakimiyeti, piyasa mekanizmalarının, teşviklerinin ve özel sektör disiplininin kamu alanında uygulanmasına, kamu hizmetlerinin piyasa mantığı içerisinde teminine, kamu alanının piyasalaştırılmasına ve minimal devlet anlayışının hakim olmasına sebebiyet vermiştir. Daha açık ifadeyle, yeni bir yönetim modeli olarak ortaya çıkan Yeni Kamu İşletmeciliği Anlayışı, piyasa mekanizması ve disiplini ile harmanlanmış, özel sektör düşünme tarzının ve sektöründe piyasa temelli kriterlerin uygulandığı bir kamusal yapıya teveccüh göstermektedir. Bu açıdan, kamu-özel işbirliği, Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımı'nı pratiğe döken ve piyasa mekanizması ile özel sektör

---

¹ (Marmara Üniversitesi AB Enstitüsü, AB Hukuku Doçenti)

disiplinini kamu alanına taşıyan bir araç olarak görülebilir. Dolayısıyla birçok modeliyle birlikte kamu-özel işbirliği kavramının global düzeyde gelişimi, yukarıda belirtilen trendler çerçevesinde kamu hizmetlerini doğrudan yürüten ve sağlayan şeklindeki rolünden organize eden, satın alan, düzenleyen ve denetleyen rolüne evrilmesiyle kendini gösteren devletin, ekonomideki rolündeki genel değişiminin bir parçası olarak ele alınmalıdır.